

Renata Lisowska

Wpływ warunków otoczenia na przyczyny upadku małych firm funkcjonujących w regionach zmarginalizowanych

---

Ekonomiczne Problemy Usług nr 50, 225-234

2010

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

RENATA LISOWSKA

Uniwersytet Łódzki

**WPLYW WARUNKÓW OTOCZENIA NA PRZYCZYNY UPADKU
MAŁYCH FIRM FUNKCJONUJĄCYCH
W REGIONACH ZMARGINALIZOWANYCH**

Wstęp

Proces marginalizacji regionów jest zjawiskiem negatywnie wpływającym na funkcjonowanie małych i średnich przedsiębiorstw. Marginalizacja w przypadku regionu oznacza długotrwałe wyłączenie danego obszaru z generowania rozwoju i partycypacji w dochodach z rozwoju. Regiony te nie są w stanie jedynie w oparciu o własne, wewnętrzne siły dokonać procesu przekształceń gospodarki, gwarantujących zmianę struktury gospodarczej, wykreowanie nowych miejsc pracy i stworzenie warunków dla stabilnego rozwoju. Koszty ponownego włączenia obszarów zmarginalizowanych do współtworzenia rozwoju gospodarczego są szczególnie wysokie i charakteryzują się wydłużonym okresem zwrotu. Ponowne wejście tych regionów na ścieżkę rozwoju może stać się przy pomocy sektora małych i średnich przedsiębiorstw, który pełni istotną rolę w rozwoju regionalnym, bowiem sektor ten spełnia ważne funkcje natury gospodarczej i społecznej m.in.: wykorzystują lokalne zasoby, eksportują swoje produkty, stwarzają nowe miejsca pracy na rynku lokalnym, promują przedsiębiorcze postawy, są miejscem akumulacji kapitału i dyfuzji innowacji.

Celem niniejszego opracowania jest analiza warunków funkcjonowania małych i średnich firm na terenach zmarginalizowanych, ze szczególnym uwzględnieniem przyczyn upadku firm wynikających z lokalizacji w tych regionach.

Uwarunkowania zewnętrzne funkcjonowania firm sektora MSP

Na funkcjonowanie małych i średnich przedsiębiorstw ma wpływ wiele czynników, które najczęściej dzieli się na zewnętrzne, wynikające z sytuacji w otoczeniu firmy, oraz wewnętrzne określające możliwości jakimi dysponuje przedsiębiorstwo np. w zakresie sprawności i skuteczności zarządzania, posiadanych zasobów, poziomu innowacyjności. Do uwarunkowań zewnętrznych mających wpływ na działalność firm sektora MSP są elementy otoczenia dalszego – makrootoczenia (np. ogólne warunki ekonomiczne, demograficzne, prawne, społeczno-kulturowe i technologiczne) oraz otoczenia bliższego – mikrootoczenia (np. dostawcy, klienci, konkurencja, sojusznicy strategiczni, regulatorzy).

Na uwarunkowania związane z otoczeniem dalszym sektora MSP zasadniczy wpływ ma polityka prowadzona przez państwo, która powinna tworzyć przyjazne środowisko dla tego sektora i łagodzić wszelkie bariery utrudniające jego rozwój. Ważne jest zatem łagodzenie obciążeń podatkowych i redukcja kosztów pracy oraz uporządkowanie uregulowań prawnych. Ciągłe zmiany w otoczeniu prawnopolitycznym powodują dodatkowe koszty i poczucie niepewności wśród przedsiębiorców¹. Im system bardziej przejrzysty, tym większa skłonność do tworzenia przedsiębiorstw² i działalności przedsiębiorczej. Ważnymi czynnikami zewnętrznymi w skali makro wpływającymi na funkcjonowanie firm sektora MSP są uwarunkowania rynkowe oraz finansowe dla MSP, które w dużej mierze stanowią poważną grupę barier rozwoju. W zakresie finansowania działalności szczególnie dużego znaczenia nabierają bariery związane z dostępnością do korzystania z funduszy wsparcia, do których najczęściej zalicza się:

- niewystarczającą dostępność do funduszy strukturalnych,
- niewystarczającą wielkość budżetów wsparcia,
- nierówny dostęp do programów wsparcia dla przedsiębiorstw z różnych regionów,
- niewystarczającą informację o rodzaju i miejscu pomocy, brak własnych środków wymaganych w staraniach o pomoc finansową,
- bariery związane z ostatecznym rozliczeniem dotacji,
- bariery powodowane przez samych przedsiębiorców, związane ze sprawnym ubieganiem się o dotacje i ich rozliczenie³.

¹ E. Latoszek, *Finansowanie MSP w Polsce ze środków finansowych UE jako czynnik wpływający na konkurencyjność przedsiębiorstw*, SGH, Warszawa 2008, s. 47–48.

² A. Sosnowska, S. Łobjko, *Drogi do sukcesu polskich małych i średnich przedsiębiorstw*, SGH, Warszawa 2008, s. 22.

³ R. Borowski, B. Siuta-Tokarska, *Problemy funkcjonowania i rozwoju MSP w Polsce*, Difin, Warszawa 2008, s. 200.

Według badań przeprowadzonych wśród właścicieli małych i średnich przedsiębiorstw przez portal internetowy dla przedsiębiorców Favore.pl na funkcjonowanie firm sektora MSP ma wpływ kryzys gospodarczy, który w opinii respondentów jest hamulcem rozwoju firm. 25% badanych właścicieli firm już odczuwało skutki kryzysu, a 40% liczyło się z jego konsekwencjami, a tylko 23% ankietowanych uważało, że kryzys nie będzie miał wpływu na ich firmę, pozostałe 12% nie miało wiedzy na ten temat. Według ankietowanych największym problemem dla przedsiębiorstw w Polsce są biurokracja i ograniczenia prawne, na kolejnych miejscach przedsiębiorcy wskazywali bariery finansowe, takie jak: brak środków pomocowych, trudności z dostępem do kredytów bankowych oraz bariery związane z niewystarczającą infrastrukturą, niesprawnością funkcjonowania otoczenia biznesu.

Wyniki badań przeprowadzonych przez Polską Konfederację Pracodawców Prywatnych (PKPP) „Lewiatan”⁴ wskazują na bardzo podobny zakres czynników ograniczających rozwój firm. Do najbardziej znaczących barier należą: pozapłacowe koszty pracy (wskazywane przez 80% respondentów na pierwszym miejscu), brak przejrzystości i jednoznaczności podatków pośrednich (VAT) (ok. 72% wskazań na pierwszym miejscu), brak przejrzystości systemu podatku dochodowego od działalności gospodarczej (ok. 71% wskazań na pierwszym miejscu), stawki podatku dochodowego od działalności gospodarczej (ok. 69% wskazań na pierwszym miejscu), nieelastyczne prawo pracy (63,5% wskazań na pierwszym miejscu), konkurencja ze strony szarej strefy (ok. 60% wskazań na pierwszym miejscu). W dalszej kolejności przedsiębiorcy wymieniali: brak możliwości stosowania elastycznych form zatrudnienia, brak wykwalifikowanych pracowników, procedury administracyjne, konkurencja ze strony uprzywilejowanych przedsiębiorstw, słabo rozwinięta infrastruktura, niestabilna sytuacja polityczna, a także trudności w dostępie do funduszy unijnych, szczególnie w kontekście bardzo dużych oczekiwań ze środków przewidzianych na lata 2007–2013⁵.

Przedstawione powyżej grupy uwarunkowań ograniczających rozwój firm sektora MSP potwierdzają badania przeprowadzone przez Ministerstwo Gospo-

⁴ „Monitoring kondycji sektora małych i średnich przedsiębiorstw 2008” został przygotowany przez ekspertów Polskiej Konfederacji Pracodawców Prywatnych Lewiatan i zrealizowany na zlecenie PKPP przez Centrum Badań Opinii Społecznej (CBOS) w okresie 25 sierpnia–30 września 2008 r. Badanie przeprowadzono na ogólnopolskiej losowej próbie 1100 aktywnych przedsiębiorstw prywatnych, czyli firm będących własnością osób fizycznych lub spółek z większościami udziałem kapitału prywatnego.

⁵ M. Starczewska-Krzysztozek, *Bariery rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce*, Infos nr 4 (28), Biuro Analiz Sejmowych (BAS) luty 2008 s. 2.

darki wśród 636 właścicieli małych i średnich przedsiębiorstw, bowiem najczęściej wskazywaną barierą prowadzenia działalności gospodarczej jest wysokość podatków i opłat przewidzianych prawem oraz skomplikowane przepisy prawne, konkurencja innych małych i dużych przedsiębiorstw. W badaniu tym przedsiębiorcy ocenili politykę gospodarczą rządu. Osoby słabiej wykształcone zdecydowanie bardziej negatywnie oceniały politykę gospodarczą rządu – w grupie osób z wykształceniem podstawowym było 62% ocen negatywnych, 28% umiarkowanych i 10% pozytywnych, zaś wśród osób z wyższym wykształceniem udziały wynosiły odpowiednio 29%, 55% i 16%⁶.

Resumując dotychczasowe rozważania do najczęściej wymienianych barier rozwoju firm sektora MSP zalicza się:

- bariery rynkowe – związane głównie ze zróżnicowaniem popytu, nadmierną konkurencją i trudnościami w pozyskiwaniu klientów⁷,
- bariery finansowe – związane z podejmowaniem i prowadzeniem działalności (niskie wewnętrzne zasoby kapitałowe, koszty pozyskania zewnętrznych źródeł finansowania, sposób zabezpieczenia zwrotu obcych kapitałów, procedury pozyskiwania zewnętrznych kapitałów, warunki ubiegania się o zamówienia publiczne, wydłużone terminy płatności⁸,
- bariery prawne związane ze skomplikowanymi i podlegającym ciągłym zmianom przepisami prawnymi oraz trudnościami w egzekwowaniu prawa,
- bariery ekonomiczne wyrażające się m.in.: brakiem spójnej koncepcji polityki państwa wobec sektora MSP, wysokim udziałem kosztów pracy spowodowanym wysokością składek na ubezpieczenie społeczne,
- bariery zarządzania, znajdują swój wyraz w nieznanomości zasad i w braku systemu kształcenia w zakresie przedsiębiorczości, trudnościach organizacyjnych związanych z tworzeniem przedsiębiorstw, trudnościach w skompletowaniu pracowników o odpowiednich kwalifikacjach, problemach z zakresu zarządzania przedsiębiorstwem,
- bariery społeczne, wynikające z negatywnego *image* przedsiębiorcy, jego wizerunku i roli w społeczeństwie⁹.

⁶ „Trendy rozwojowe sektora MSP w ocenie przedsiębiorców w drugiej połowie 2008 roku” Ministerstwo Gospodarki Departament Analiz i Prognoz Warszawa, marzec 2009 r. (nr 1/2009).

⁷ R. Borowski, B. Siuta-Tokarska, *Problemy funkcjonowania i rozwoju MSP w Polsce*, Difin, Warszawa 2008, s. 201.

⁸ A. Skowronek-Mielczarek, *Małe i średnie przedsiębiorstwa. Źródła finansowani*, C.H. Beck, Warszawa 2007, s. 12.

⁹ T. Łuczka, *Bariery rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce*, w: T. Łuczka, *Małe i średnie przedsiębiorstwa – szkice o współczesnej przedsiębiorczości*, Politechnika Poznańska, Poznań 2007, s. 45.

W regionach zmarginalizowanych dodatkowo występują bariery związane ze specyfiką tych regionów tzn. niski poziom rozwoju ekonomicznego, niskie dochody społeczeństwa przekładające się na niski popyt, zły stan infrastruktury (komunikacyjnej i edukacyjnej i in.), patologie społeczne, nasilone procesy migracji oraz brak skłonności do przedsiębiorczości społeczności lokalnych, co ogranicza w znacznym stopniu możliwość rozwoju istniejących i powstania nowych małych i średnich przedsiębiorstw.

Bariery rozwoju firm sektora MSP mają wiele przyczyn wynikających m.in. z polityki ekonomicznej państwa na rzecz małych i średnich przedsiębiorstw, która nie jest spójna i czytelna. Władze regionalne nie są świadome udziału MSP w tworzeniu podstawowych wielkości makroekonomicznych (np. udział w PKB, w liczbie zatrudnionych, nakładach inwestycyjnych, itp.) i rozwoju regionalnym. Pomoc publiczna dla sektora MSP jest ograniczona i maleje w wielu dziedzinach. Przedsiębiorcy skupieni są na rozwiązywaniu bieżących problemów co powoduje, że poświęcają mało uwagi nowoczesnym technikom zarządzania przedsiębiorstwem, zakresowi pomocy publicznej oraz alternatywnym instrumentom finansowania. Dlatego zasadne wydaje się upowszechnianie form wsparcia sektora MSP z jednej strony, z drugiej zaś zmiana postaw właścicieli firm sektora MSP.

Wpływ marginalizacji regionu na przyczyny upadku firm sektora MSP

Miernikami pozwalającymi wykazać regiony bardziej lub mniej rozwinięte są różnorodne wskaźniki ilościowe (np. stopa bezrobocia, PKB na 1 mieszkańca, wskaźniki wykształcenia, dostęp do internetu, przeciętne dochody mieszkańców czy też wydatki na sferę B + R itp.), jak i jakościowe (np. wiedza, innowacyjność, jakość i sprawność administracji publicznej, zdolność instytucjonalną do zarządzania rozwojem itp. Pomiar poziomu rozwoju regionów jest problemem złożonym ze względu na mierniki jakościowe oraz dostępność danych statystycznych porównywalnych dla analizowanych lat.

W niniejszym opracowaniu dla określenia stopnia zróżnicowania poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego polskich regionów obliczono wskaźnik syntetyczny metodą Z. Helwiga¹⁰ na poziomie powiatów, obejmujący takie zmienne jak:

---

¹⁰ Szerzej na temat metody Z. Helwiga m.in. w opracowaniach: Z. Helwig, *Zastosowanie metody taksonomicznej do typologicznego podziału krajów ze względu na poziom ich rozwoju oraz zasoby i strukturę wykwalifikowanych kadr*, Przegląd Statystyczny, z. 4, Warszawa 1968, E. Nowak, *Metody taksonomiczne w klasyfikacji obiektów społeczno-gospodarczych*, PWE, Warszawa 1990; A. Młodak, *Analiza taksonomiczna w statystyce regionalnej*, Difin, Warszawa 2006.

- stopa bezrobocia rejestrowanego w %,
- nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach w mln zł na 1 mieszkańca,
- podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. mieszkańców,
- wskaźnik obciążenia demograficznego – ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym,
- wartość brutto środków trwałych w przedsiębiorstwach w mln zł na 1 mieszkańca.

Analizowane dane pochodziły z GUS¹¹ i dotyczyły roku 2007. Na podstawie otrzymanych wyników zbudowano ranking powiatów i dokonano podziału powiatów na 4 grupy, reprezentujące poziom ich rozwoju społeczno-gospodarczego (por. tab. 1 i 2).

Tabela 1. Potencjał społeczno-gospodarczy powiatów w 2007 roku – podział na klasy według wskaźnika syntetycznego – Grupa 1 i 2 powiaty wysoko i średnio rozwinięte

Powiat	Grupa
m. st. Warszawa, m. Tychy, wrocławski, belchatowski, m. Dąbrowa, Górnicza, m. Konin, m. Gdańsk, polkowicki, m. Poznań, m. Wrocław, m. Płock, m. Bielsko-Biała, m. Skierniewice, m. Olsztyn, m. Katowice, m. Kraków, m. Łódź, m. Gliwice, oławski, warszawski zachodni, m. Sopot, m. Opole, będziński, piaseczyński, pruszkowski, m. Toruń, gorzowski, Rzeszów, poznański, m. Szczecin, m. Świnoujście, m. Gorzów Wielkopolski, m. Krosno, policki, m. Kielce, m. Koszalin, m. Legnica, m. Bydgoszcz, m. Ostrołęka, m. Gdynia, m. Zielona Góra, świebodziński, grodziski, kołobrzeski, m. Włocławek, wielicki, m. Słupsk, zgorzelecki, m. Rybnik, m. Sosnowiec, wałbrzyski, pszczyński, m. Siedlce, toruński, m. Leszno, goleniowski, bieruńsko-lędziński, m. Jelenia Góra, m. Mysłowice, świdnicki.	Grupa 1 powiaty wysoko rozwinięte
m. Częstochowa, m. Jastrzębie-Zdrój, m. Nowy Sącz, m. Lublin, krapkowicki, pucki, m. Białystok, kwidzyński, głogowski, grajewski, obornicki, m. Kalisz, wołowski, m. Tarnów, stubicki, pilski, m. Żory, nowotomyski, m. Suwałki, łódzki wschodni, zielonogórski, średzki, lubiński, kędzierzyńsko-kozielski, śremski, gdański, grodziski, wejherowski, myśliborski, jeleniogórski, stalowowolski, średzki, międzyrzecki, żyrdowski, namysłowski, tatrzański, legionowski, wolsztyński, m. Tarnobrzeg, m. Siemianowice, Śląskie, nowodworski, szamotulski, żarski, m. Piotrków Trybunalski, m. Zamość, grójecki, pabianicki, mikołowski, otwocki, wołomiński, m. Łomża, m. Radom, m. Elbląg, krakowski, m. Chorzów, świecki, tarnogórski, m. Zabrze, olkuski, ostrowski, trzebnicki, gnieźnieński, wrzesiński, zgierski, zduńskowolski, kępiński, m. Jaworzno, leszczyński, legnicki, cieszyński, łączyński, ostrowiecki, bydgoski, raciborski, sochaczewski, bolesławiecki, kamieński, bielski, oleski, międzychodzki, lęborski, krotoszyński, rawicki, gryfiński, lubliniecki, kościański, wałecki, m. Biała Podlaska, gliwicki, chodzieski, oleśnicki, oświęcimski, kłodzki, tczewski, mragowski, kutnowski, chrzanowski, czarnkowsko-trzcianecki, nyski, myszkowski, brzeski, żywiecki, stargardzki, wschowski, mielecki, m. Ruda Śląska, m. Grudziądz, opolski.	Grupa 2 powiaty średnio rozwinięte

Źródło: opracowanie własne.

¹¹ Rocznik Statystyczny Województw 2008, GUS, Warszawa 2009 oraz Bank Danych Regionalnych http://www.stat.gov.pl/bdr_n/app/strona.indeks.

Tabela 2. Potencjał społeczno-gospodarczy powiatów w 2007 roku – podział na klasy według wskaźnika syntetycznego – Grupa 3 i 4 powiaty słabo i bardzo słabo rozwinięte

Powiat	Grupa
Strzeliński, suleciński, m. Chełm, wieluński, wadowicki, wodzisławski, gostyński, wągrowiecki, starachowicki, iławski, zawierciański, kluczborski, m. Bytom, m. Przemyśl, giżycki, nowosolski, bocheński, wyszkowski, ciechanowski, dzieżonowski, słupski, ząbkowicki, gryficki, wieruszowski, jaworski, ostrzeszowski, człuchowski, miński, żagański, białogardzki, sławieński, jarociński, zlotoryjski, krośnieński, skarżyski, kolski, inowrocławski, pleszewski, myślenicki, dębicki, aleksandrowski, słupski, puławski, olsztyński, m. Świętochłowice, chojnicki, sanocki, tarnobrzeczki, milicki, olecki, malborski, kamienogórski, starogardzki, rawski, głubczycki, ostrowski, rybnicki, lubański, m. Piekary Śląskie, łaski, augustowski, brzeziński, szczecinecki, koszański, etcki, brodnicki, strzelecko-drezdenecki, jędrzejowski, bytowski, kozienicki, gostyniński, strzelecki, świdnicki, bieszczadzki, drawski, kartuski, włoszczowski, sandomierski, tomaszowski, turecki, zambrowski, mogileński, kłobucki, radziejowski, staszowski, częstochowski, ostródzki, brzeski, sztumski, żniński, łowicki, mławski, sieradzki, szczycieński, leski, pyrzycki, suski, nakielski, pajęczański, nowodworski, poddębicki, łączycki, prudnicki, biłgorajski, jasielski, białostocki, białobrzegi, lwówecki, gołdapski, sępoleński, rypiński, kościerski, buski, świdwiński, złotowski	Grupa 3 powiaty słabo rozwinięte
golubsko-dobrzyński, miechowski, wąbrzeski, lukowski, działdowski, radomszczański, nowotarski, konecki, chełmiński, tucholski, kaliski, łobeski, lidzbarski, jarosławski, proszowicki, rycki, kielecki, pułtowski, choszczeński, leżajski, makowski, pińczowski, płoński, przasnyski, kętrzyński, krośnieński, włocławski, lipski, grudziądzki, nizański, łanęcki, górowski, nidzicki, garwoliński, rzeszowski, ropczycko-sędziszowski, kolbuszowski, elbląski, sokołowski, koniński, tomaszowski, opoczyński, gorlicki, hajnowski, lubelski, lubartowski, włodawski, lipnowski, wysokomazowiecki, opatowski, hrubieszowski, piotrkowski, dąbrowski, piski, przeworski, nowomiejski, bielski, radzyński, kraśnicki, janowski, węgrowski, sierpecki, braniewski, moniecki, tarnowski, parczewski, nowosądecki, opolski, plocki, węgorzewski, krasnostawski, bartoszycki, lubaczowski, sokólski, bialski, łosicki, przemyski, łomżyński, kolneński, zwoleniński, radomski, limanowski, siemiatycki, sejneński, skierniewicki, siedlecki, kazimierski, szydlowiecki, zamojski, ostrołęcki, brzozowski, strzyżowski, żuromiński, suwalski, przysuski, chełmski.	Grupa 4 powiaty o najniższym poziomie rozwoju

Źródło: opracowanie własne.

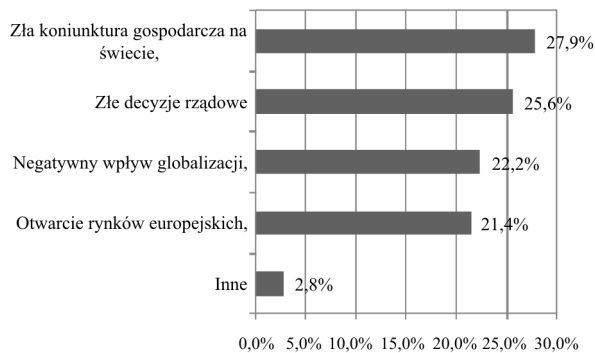
Sporządzony ranking powiatów pozwala na wyodrębnienie grupy powiatów rozwiniętych (rozwój koncentruje się wokół największych miast i w zachodniej części kraju) oraz opóźnionych w rozwoju – zmarginalizowanych (ściana wschodnia). Najbardziej rozwiniętymi powiatami wg. przygotowanego rankingu są powiaty: chełmiński, przysuski, suwalski, żuromiński, strzyżowski, a najlepiej rozwinięte to miasta na prawach powiatu Warszawa i Tychy oraz powiaty wrocławski i bełchatowski. Zaprezentowany ranking powiatów ze względu na rozwój społeczno-gospodarczy został oparty tylko na kryteriach ilościowych, co nie daje pełnego obrazu marginalizacji regionów. Uzupełnieniem tej klasy-

fikacji powinna stać się analiza jakościowa odnosząca się do takich kryteriów m.in. jak: ocena jakości i sprawności administracji publicznej w zakresie tworzenia klimatu dla rozwoju przedsiębiorczości, ocena zdolności instytucjonalnej do zarządzania rozwojem regionalnym.

W dalszej części opracowania zostaną przedstawione wyniki badań, które miały na celu zbadanie opinii przedsiębiorców na temat przyczyn i symptomów upadku małych firm z uwzględnieniem specyfiki funkcjonowania firm na terenach zmarginalizowanych¹². Badania ankietowe zostały przeprowadzone w 314 małych firmach zlokalizowanych na terenie całego kraju, w tym 113 firmach zlokalizowanych na terenach zmarginalizowanych (klasyfikacji regionów dokonano w oparciu o klasyfikację powiatów zaprezentowaną powyżej). Przeprowadzone badania ankietowe zostały uzupełnione 50 wywiadami pogłębionymi z przedsiębiorcami oraz pracownikami instytucji otoczenia biznesu. Poniższa analiza odnosić się będzie do 113 firm zlokalizowanych w regionach zmarginalizowanych.

Jednym z obszarów badawczych była analiza otoczenia dalszego z punktu widzenia przyczyn upadku małych firm (rys. 1). Respondenci wskazywali najczęściej złą koniunkturę gospodarczą, złe decyzje rządowe oraz wpływ globalizacji i integracji z UE jako potencjalne przyczyny upadku firm na terenach zmarginalizowanych.

Rys. 1. Przyczyny upadku małych firm funkcjonujących w regionach zmarginalizowanych pochodzące z makrootoczenia

Źródło: opracowanie własne.

¹² Badania zostały przeprowadzone w ramach projektu „Symptomy upadku małej firmy. Konsekwencje społeczno-gospodarcze. Polityka przeciwdziałania” nr projektu. 1 H02D 055 30, nr umowy 0926/H03/2006/30, finansowanego przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

Analiza otoczenia bliższego wykazała, że najważniejszą potencjalną przyczyną upadku małych firm zlokalizowanych w regionach zmarginalizowanych są złe kierunki pomocy publicznej, co potwierdza fakt, że pomoc publiczna państwa wynikająca z przyjętych planów, w ograniczonym zakresie uwzględnia potrzeby MSP. Pomoc zazwyczaj kierowana jest do dużych przedsiębiorstw, a firmy sektora MSP są pomijane przy podziale środków finansowych na inwestycje i rozwój, w tym przy przydziale środków unijnych. Na kolejnych miejscach respondenci wskazali jako potencjalne przyczyny upadku: zatory płatnicze w sektorze, wzrost konkurencji oraz zbyt wysokie koszty wprowadzenia innowacyjnych rozwiązań (por. rys. 2).

Rys. 2. Przyczyny upadku małych firm funkcjonujących w regionach zmarginalizowanych pochodzące z mikrootoczenia

Źródło: opracowanie własne.

Podsumowując dotychczasowe rozważania należy podkreślić, że rozwój małych i średnich przedsiębiorstw w regionach zmarginalizowanych jest szczególnie ważny ze względu na konieczność stymulowania rozwoju w tych regionach, ale z drugiej strony trudny ze względu na dodatkowo występujące bariery związane ze specyfiką tych regionów, co powoduje większe ryzyko upadku firmy. Stymulowanie rozwoju przedsiębiorczości w tych regionach powinno odbywać się poprzez działania władz samorządowych, oparte na polityce zachęt finansowych, instytucjonalnych, infrastrukturalnych i promocyjno-organizacyjnych na rzecz podmiotów gospodarczych. Władze samorządowe dbając o rozwój po-

winni zabiegać o nowe inwestycje, być otwarte na nowe inicjatywy gospodarcze zapewniające przyjazny klimat i profesjonalną obsługę dla inwestorów, ale także wspierające przedsiębiorców już funkcjonujących.

**INFLUENCE OF THE ENVIRONMENTAL CONDITIONS
ON THE REASONS FOR THE COLLAPSE OF SMALL
ENTERPRISES FUNCTIONING IN THE MARGINALIZED REGIONS**

Summary

The SME sector encounters numerous obstacles that restrict its growth. In marginalized regions additional obstacles connected with the regions' specific features can be found, i.e. the low level of economic development, low income of the inhabitants which is reflected in low demand, poor infrastructure (transport, educational, etc.), social pathologies, increased migration processes and the lack of entrepreneurship in the local communities. The obstacles resulting from the specific features of marginalized areas may influence the emergence of additional causes of SME's economic failures in these areas.

The article presents both the description of the limitations to business activity encountered in marginalized regions which, in extreme situations, can lead to economic failures and the complexity of factors which contribute to marginalization of the region.

Translated by Renata Lisowska